

DEVIN-NABREŽINA

Slovenci hočemo »domačo« upravo

Izid upravnih volitev v Devinsko—nabrežinski občini je bil za našo stranko vse prej kot ugoden. Po splošni oceni, moramo ta slab rezultat v veliki meri pripisati dvem dejavnikom: prvi je splošni negativni trend, ki ga je KPI za beležila po vsej državi, drugi dejavnik pa, verjetno odločujoči, je bila predvolilna kontrapozicija v zvezi z narodnostjo bodočega župana. Devinsko—nabrežinska volilna kampanja se je namreč sukala pretežno okoli tega vprašanja: na eni strani so krščanski demokrati in socialisti glasno zahtevali italijanskega župana, na drugi strani pa je Slovenska skupnost volilcem ponujala dosedanjega Župana Brezgarja, kot edinega možnega slovenskega župana. Naša stranka pa se ni znala izviti iz teh klešč. Dejstvo je, da se Slovence, v Devinsko—nabrežinski občini že nekaj let loteva malodušje, ki izvira iz spoznanja, da v lastni občini niso več suvereni, ali po domače povedano, naši ljudje se zavedajo, da niso več gospodari v svoji hiši. Krivda naše stranke je bila, da nismo občane slovenske narodnosti dovolj odločno opozorili na to, da je to stanje pravzaprav posledica upravnega zaveznitva med Slovensko skupnostjo in Krščansko demokracijo, ki je potisnilo velik del slovenskih volilcev v opozicijo. Za to našo komunikacijsko nesposobnost pa smo na volitvah plačali boleč davek.

Vsled tega komunisti menimo, da bi bili interesi slovenskih občanov najboljše zaščiteni, če bi na občini zavladala »domača« koalicija, ki bi jo sestavljali SSK, PSI, zeleni in seveda KPI. Ta paleta strank praktično predstavlja vse slovenske volilce in napredni, demokratični del italijanskih občanov. Delegacija sekcije »Berlinguer« se je že srečala s predstavniki prej omenjenih skupin. Na pogovorih se je izkazalo, da so bili za naša stališča najbolj dovzetni zeleni. Pri SSK in socialistih pa je bila zaznana določena zadržanost in previdnost ter čakanje na razplet v drugih stvarnostih tržaške pokrajine. Pozitivno pa je, da so socialisti poudarili, da z njihove strani ni nikakršnih preudrževalnih zahtev glede imena bodočega župana. Spodbudno je tudi, da se je SSK strinjala z našim predlogom, da bi najprej obravnavali programe, ter da stranke ne bi postavljale predhodnih zahtev, razen te, da se spoštuje voljo volilnega telesa.

Nismo preroki, zaradi tega ne moremo predvidevati kam se bo vsa stvar zasukala. Krščanska demokracija zagotovo ne bo stala križem rok in ni izključeno, da se bo kdo izmed naših sogovornikov obrnil ravno v to smer, kar bi bilo za slovensko manjšino naravnost pogubno.

Srečno upamo, da do tega ne bo prišlo in da se bodo stanke, v katere zaupajo Slovenci, povezale v upravno večino, ki bo znala zagotoviti — kot pravi Kučan — srečno in prijaznejšo bodočnost Devinsko—nabrežinski občini.

REFERENDUMI

Državljeni zapravili priložnost za bodočnost v zdravem okolju

Tudi te volitve so za nami. Referendum je propadel. Ne bom skrivala razočaranja in tudi ne jeze zaradi kampanje, ki je bila sramotna. Ali ni sramotna, da ministrski predsednik izjavi, da ne razume vprašanj? Da se uporablja geslo o milijardah, ki jih mečejo v smeti? Referendumi so prebrodili vse procedure, ki jih veleva naša demokratična ureditev, zadevali so vprašanja, ki niso smeti, temveč odločajo o preživetju narave in človeka v njej. V mislih imam seveda vprašanje o pesticidih. Višek nesramnosti se mi je zdela smešnica v nedeljskem Satyriconu, prilogi

Repubbliche, ki se je sicer zavzela za referendum: "E' logico che i coglioni si occupino solo di uccelli".

Če ne preostane drugega, kot da tudi to požremo, ostaja še kako odprto vprašanje, kakšne posledice bo izid referenduma imel na bodoče politično dogajanje v Italiji. Tisti, ki trdijo, da bo rezultat omogočil mirnejše reševanje vprašanj, ki jih je odpiral referendum, se po mojem bridko motijo. Je že res, da je 18 milijonov ljudi izrazilo svojo zahtevo po spremembi zakonodaje. Toda to ima v današnjem položaju v

Italiji kaj obrobni pomen. Če bi bila med parlamentarci volja, da se vprašanja rešijo, bi jih rešili pred referendumom in s tem bi se izognili razdor, ki ga je vnesel v vse stranke. Interesi so torej očitno močnejši. Zaščita zdravja in narave bo torej še dolgo čakala. Po moji lestvici vrednot je to že dovolj hudo, po splošnem pojmovanju važnosti v politiki pa bo verjetno hujše nekaj drugega. Če so lobyji proizvajalcev orožja, kemičnih gnojil in strupov uspeli, da so svoje interese zaščitili v strankah in prepričali večino volilcev, da so ostali lepo doma, kaj bo, ko bodo prizadeti interesi

mnogo močnejših skupin? Če so se volilci pustili prepričati, da so vprašanja na tem referendumu pretežka ali brez resničnega pomena, kako bo na primer z referendumi o institucionalnih reformah, ki so resnično težki in je za njih razumevanje potrebno zelo dobro poznanstvo ustavno pravo?

Pri tem me seveda najbolj skrbi dogajanje v partiji. Tudi med našimi voditelji so bila mnenja ločena glede referendumov in to je vpeljalo med naše ljudi veliko zmedo. Vodstvo se je sicer opredelilo za referendum, toda, kot ocenjujejo časopisi, ki nam niso ravno sovražni, baza ni odgovorila. Partijski aparat ni sprožil kampanje, kakršno je organiziral ob priliki drugih referendumov. Razlaga, ki jo beležijo časopisi, je vse prej kot spodbudna. To naj bi bil dokaz razkrajanja partije.

Krenili smo na pot demokracije. Torej je prav, da tudi v partiji vsak zagovarja svoja gledanja. Toda raznolikost mnenj pri nas še vedno pomeni kreganje in odsotnost sklepov. Pri drugih strankah je normalno, da sta večina in manjšina, pri nas še ne. Bo naša demokracija več vredna, če bo manjšina imela dejansko večjo moč od večine, kot jo ima, če lahko zavira sprejemanje vsakega sklepa? Pri tem referendumu je bilo tako. Partija je bila med pobudniki, na koncu pa je pustila svobodo odločanja po vesti. Upajmo, da ne bo tako tudi v bodoče in za stvari, ki odločajo o celotnem, političnem življenju v državi, čeprav, ponavljam, je zame zdravje važnejše.

TČ

»Časi žensk«

Začelo se je zbiranje podpisov

Predstavnice KPI so v sredo, 23. maja predstavile zakonski predlog "Časovne obveznosti žensk", ki je bil po vsej Italiji vložen 9. aprila letos in za katerega zbirajo potrebne podpise, da bi ga lahko vključili na dvnevni red parlamenta.

V podporo tega zakona so ustanovili pokrajinski odbor, ki ga sestavljajo izvoljene predstavnice list KPI in: Giuditta Lovullo, Tea Giorgi, Manuela Travan, Antonella Caroli, Alessandra Bertotti, Mara Ciacchi, Flavia Alzetta, Gabriella Tul, Sabina Novel, Alida D'Alesio, Edda Bizzotto, Gianna Cornelio in Marina Romi.

Podpise zbirajo na posebnih obrazcih v občinskih tajniš-

tvih, ki imajo naslednje urnike:

ZGONIK — od ponedeljka do sobote od 8. do 14. ure;
DOLINA — od ponedeljka do sobote od 9. do 13. ure;
NABREŽINA — torek in sredo od 8. do 10. ure
ponedeljek in petek od 8. do 14. ure;
REPEN — sredo in ponedeljek od 8. do 14. ure;
MILJE — od ponedeljka do sobote od 8.10 do 11.30 ure;
TRST — od ponedeljka do sobote od 11. do 12. ure;

Predstavnice odbora bodo ob tem organizirale še priložnostna srečanja in diskusije, na katerih bodo tudi zbirali podpise v podporo tega zakonskega predloga.

KROŽEK "CHE GUEVARA"

V dvorani v Ulici Madonnina št. 19

V PONEDELJEK 18. JUNIJA

OB 18. URI

"VOLILNA REFORMA IN REFERENDUM"

Kaj se lahko spremeni v odnosih
med državljani in oblastjo?

SODELOVAL BO:

AUGUSTO BARBERA, predsednik Komisije za deželna vprašanja in član pripravljalnega komiteja za referendume.

GOVORA MARIJA BRIŠČIK IN SLAVE BARUT NA KOMEMORACIJI TALCEV, UMORJENIH NA PROSEŠKI GMAJNI

Nihče nima pravice omalovaževati padle in partizanskega boja za svobodo

Predno začnemo z izvajanjem programa spominke proslave, se čutim obvežen pozdraviti, v imenu domačega Združenja partizanov — ANPI, prisotne svojce talcev, predstavnika Konzulata SFRJ v Trstu, predstavnik občinskega odbora Zveze bivših borcev iz Sežane, predstavnik občinske uprave Zgonik, tovariša Artura Calabrio — predsednika tržaškega pokrajinskega odbora našega Združenja, predstavnike sekcije našega borčevskega združenja, ter vse Vas, ki ste se odzvali našemu vabilu, da se tudi letos dostojno oddolžimo spominu tu obešenih talcev ob 46. obletnici krutega zločina o katerem ne bom spominjal njihovih zadnjih trenutkov življenja, niti ne njihovih imen uklesanih na plošči tega majhnega toda tako pomembnega spomenika; saj so prodrli v naš spomin kot del našega življenja v vsej, dolgi, povojni dobi. Dali so napotilo in vero v svobodnejše življenje in pravico do samobitnosti slehernemu članu naše narodnostne skupnosti, za sožitje med tu živimi narodi. Saj, na tem mestu, so bili obešeni tisti mladi ljudje: Slovenci, Italijani in Hrvati, ki so se za tako življenje borili, brez kompromisov, proti mračni fašizmu.

Ti talci, kakor oni ustreljeni na Opčinah, obešeni v Ulici Ghega, v Ulici Santi Martiri in v Križu. Zažgani v Rižarni in milijoni ljudi umorjenih v koncentracijskih taboriščih, še vedno nas opominjajo na budnost pred možnim ponavljanjem zgodovine. Dokler se bomo spominjali naših žrtev na taki način kot danes, bomo lahko kljubovali pojavom revanšizma, rasizma in narodne nestrpnosti.

Določeni desničarski krogi, izražajo mnenje, da je antifašizem zastarel, češ da nima nasprotnika, ker da fašizem ne obstaja več. Sami smo priča, na svoji lastni koži še vedno občutimo njegov obstoj. Antifašizem mora biti živ pri slehernemu demokratičnemu človeku, ne glede na njegovo narodno pripadnost, dokler se ne bomo svobodno in

dostojanstveno čutili kot enakopraven, čeprav manjšinski narod v sestavi italijanske države.

Opazimo neke premike v našo korist: Zakon o vrnitvi izvirnih slovenskih priimkov in imen ter začetek obravnave zakona o naši globalni zaščiti. Upajmo v dokončno in pozitivno rešitev, saj smo dovolj let, se izkazali kot miroljubna in potrpežljiva skupnost.

Premiki so se, pred kratkim izvedli tudi v naši ožji domovini — Sloveniji. Mi bivši partizani, aktivisti Osvobodilne fronte ter antifašisti — vključeni v našem Združenju, smo zaskrbljeni nad razvojem političnih in ustavnih sprememb, povsem drugačnih od tistih ki smo jih želeli. Res je bilo storjenih veliko napak, katere se danes tragično obrestujejo v korist nacionalističnih teženj med narodi in narodnostim Jugoslavije. Nam bivšim borcev, soudeležencem pri ustvarjanju avnojske Jugoslavije, ni vseeno kam vodi taka politika. Težko nam je slišati pripombe o zgrešenosti partizanskega odpora, o umestnosti izvedbe takoiimenovane narodne sprave. Mi se čutimo povsem drugačni od tistih, ki so služili okupatorju z orožjem v roki proti nam, ki obratno smo v enakem razmerju, se odločili za brezkompromisni boj v imenu svobode in dostojanstva delovnega ljudstva.

Res je poteklo 45 let po osvoboditvi, z vsemi težkočami in razočaranji. Za nas starejše, ki smo preživeli tako tragično obdobje, je zelo boleče. Za mlajše je seveda manj občuteno. Toda mi smo vseeno ponosni na našo borbeno preteklost. Mi, naši otroci in vnuki lahko govorimo naš materin jezik, imamo svoj slovenski družstvo, šole, kulturne domove, razvito gospodarsko dejavnost slovenskih podjetij v zamejstvu in kot posledica zaposlenost naše mladine. To je pozitiven obračun našega oboroženega boja.

Naša vest, da smo bili pravičen boj proti sovražniku našega

ljudstva, nam daje moč pri nadaljnji borbi proti vsakemu ki skuša omalovaževati naša dejanja v korist svobode in bratstva med narodi.

Mi smo v vsej povojni dobi dokazali našo privrženost miru in napredku. Zato smatramo kot žalitev, zatiranje naših političnih nasprotnikov, v sami matični Sloveniji, češ da je bila naša revolucija nenačelna in zgrešena.

Če je bilo zgrešeno, iz vojnih ruševin in skoraj dva milijona žrtev, zgraditi Jugoslavijo, novo avnojsko Jugoslavijo, ne samo na politični ravni, temveč z naporom fizičnim delom v slabih življenjskih pogojih, skoraj vseh državljanov; če sama Slovenija je dala možnost vsakemu pravico do študiranja in izšolala visoko število znanih strokovnjakov in visoko kvalificiranih intelektualcev, z denarjem ki so ga delavci, s trdim delom prispevali, potem tisti, ki imajo sedaj večino v skupščini, naj dokažejo z delom in poštenostjo, da so vredni zaupanja delovnega človeka. Nimajo pa nobene pravice omalovaževati polpreteklo zgodovino, bivše partizane, spomine in spomenike naših padlih, katerim naj gre trajen spomin in večna slava.

MARIO BRIŠČIK

Drage občanke, občani, prijatelji in tovariši,

po 46. letih se moramo z jezo in razočaranjem v srcu spominjati teh enajst nedolžnih fantov in mož, obešenih tukaj samo zato, ker so mogoče drugače mislili kot je to zahtevala Wehrmacht in brezvestni ostanki razpadle kraljevske vojske. Zraven teh nedolžnih žrtev, moramo v naših krajih omeniti za tisto leto še 71 ustreljenih na Opčinah in 51 obešenih v Ulici Ghega. Dejstvo je tudi, da je to bila samo ena omejena epizoda na nekaj mesecev, ker je vojna za nas trajala cela 4 leta, ko so vojaki Wehrmachta in kraljevske vojske, esesovci in fašisti napadli mirne in neoborožene sosednje države ter tam pobijali in zapirali nedolžne ljudi, požigali hiše, vasi in mesta, ropali imetja in pridelke. Ni nobeno opravičilo dejstvo, da so te zločine počenjali v svoji fanatični zaverovanosti, da so oni od boga poslani, da gospodarijo "nižjim" rasam. Žalostno je, da se taka fanatična ideja še danes širi — žal v naših krajih je še preveč takih — in kot takrat so žrtve spet iste: Cigani, Judje in Slovani, ker mislijo na Evropo. Na svetu so nižje in manjvredne rase vsi: črni, rumeni, rdeči in rjavi, tako oni govorijo in pišejo, pa tudi delajo tako še danes.

V fevdalizmu so imeli posvetni in cerkveni mogočniki vso oblast nad

življenjem in smrtjo svojih podložnikov, nad njihovim imetjem in bivališčem, imperializem, fašizem in rasizem pa so isto delali 150 let pozneje, v premenljivih krajih delajo to še danes. Razlika je samo v tem, da to svoje početje oblačijo danes v moderne obleke demokracije in napredka, ali tudi svobode, obrambe zakonitosti, neodvisnosti in reda. Narava ali božja previdnost je dala pravico do življenja vsakemu živemu bitju, enako pravico do svobode vsakemu narodu, tudi če je maloštevilen. Na podlagi te naravne zakonitosti se vsak narod bori za lastno svobodo. To nam govori celotna zgodovina človeštva, ki jo mnogi ministri in generali nočejo znati. To nam v ostalem povedo vsakdanji dogodki v svetu od Litve do Južne Afrike, od berlinskega zidu do Severne Irske in Kosova, od Argentine do Azerbajdžana, od Romunije do Palestine. Brezvestni politiki in generali nas zastrupljajo z lažno zgodovino in lažnimi herojskimi vojnam, brezvestni industrijski koristolovci in trgovci nam zastrupljajo naravo, z vsem tem pa uničujejo človeka in sami sebe. Kot niso mogli z vso svojo mogočno vojsko razni fašizmi, nacizmi in imperializmi ustaviti ljudskega upora in partizanskih borcev, tako ne bodo mogli niti današnji mogočniki dolgo časa slepiti in zavajati ljudi. Pri nas že 45 let, ali če hočemo biti točni, že 69 let obljublajo pravičen zakon, pa so predložili do danes samo rasiistični osnutek, ki dela sramoto osebi, ki ga je sestavila in državni oblasti, ki ga je sprejela. Ne samo, da smo si svoje pravice pošteno priborili že tisočkrat, ampak nam pripadajo po vseh naravnih, božjih in človeških zakonih, tudi po njihovih zakonih. Mogoče teh naravnih človeških želja in potreb, te nedolžne žrtve nasilja niso znale lepo in jasno povedati, toda v svojih srcih in dušah so jih nosili globoko zapisane. Zato ne smemo in ne moremo dovoliti, da bi nove generacije tega in teh dogodkov ne poznale, ker tudi današnje materialno blagostanje v tem delu sveta je plod tiste borbe in dediščina teh žrtev.

SLAVA BARUT

OB IZIDU PESNIŠKE ZBIRKE CIRILA ZLOBCA

Temna zarja osamljenega posameznika

Razmišljanje o ljubezni, narodu in človeku

Letos je izšla pesniška zbirka znanega slovenskega pesnika Cirila Zlobca. Naslov ji je Moja kratka večnost. V njej se je pesnik potrdil kot edinstven pesnik ljubezni. Ljubezensko doživljanje je za pesnika najpopolnejša izkušnja, ki jo živi na tem svetu. Te ljubezni čas ne razje, ker je kot rečna struga, katero voda dolbe in dolbe vedno globlje. Pa vendar je prav čas njen najhujši sovražnik, ker pride čas ločitve — smrt. A ljubezenski trenutki so tako popolni, nadčasovni in brezmejni, da je ljubezen večna. Da je ljubezen kratka večnost.

Pesnik je pel o ljubezni že v prejšnjih zbirkah, vendar v tej zbirki je ta tematika dosegla svoj vrhunec — harmonijo. V vsebini in obliki. Pesnik je namreč izbral sonet. V sonetih je pel svojo ljubezen največji pesnik vseh časov: France Prešeren. In če je bila njegova ljubezen neuslišana, nevračana in zaničevana, je Zlobčeva prav nasprotno: srečna.

Kot pesnik sam pravi: "Ne ljubim te neuslišani, zbežani, strti." Njegova ljubezen je brezmejna: "Vse, česar nimam, bi ti moral dati." In močna: taka, ki spreminja poraze v zmage.

Taka ljubezen ni niti več čustvo. To je že ekstaza. Stanje popolne blaženosti in sreče:

...z jesensko plodnostjo vse leto v naju dehti, zori pomlad
Ti si postala jaz in jaz sem ti,
ničesar zase, srečen več ne terjam:
ljubeč in ljubljen z bogom se primerjam.

Vsaka ženska bi rada vsaj enkrat v življenju slišala par takih besed od svojega moža. Pa kaj, ko niso vsi pesniki.

Kako lepo je, da pišejo pesniki o ljubezni. In prav tako lepo je, da pišejo o narodu. Zlobec je tej tematiki namenil ciklus pesmi Tri—ptih triptihov o narodu. V tem ciklusu

me je nekaj verzov res pretreslo. Verzi se nanašajo na narod in tako zvenijo:

Vemo:
nikoli še iz zarje v zarjo,
ves čas iz teme v temo
gre naša pot.

Prav tu se začnjenja moje razmišljanje. Smo šli Slovenci skozi zgodovino res iz teme v temo, se sprašujemo.

Ko so drugi vladali, smo bili sužnji. Ko so drugi govorili, smo bili tihi. Ko so drugi pisali poezije, smo bili nepismeni. Skoraj smo pozabili svoj jezik. Zavrgli vero in starše. Smo skoraj pozabili, da smo. In res smo padli v temo. In padali in padali še naprej, se skoraj raztreščili na dnu. Se povzdignili. Ustvarili si dom in pot do njega. Črke in besede. Pisali pesmi. Tiskali časopise. Si ustanovili lastno državo. Svobodno zaživel. Zgradili stavbe, palače, gledališča, opero, univerzo. Ceste in čudovite hiše.

Danes hodimo v gledališče. Nosimo dragocene kožuhe. Se vozimo z močnimi avtomobili. Pijemo kavo in kadimo cigarete. Ne mislim, da nimamo težav. Težave so, toda naša pot skozi zgodovino ni šla iz teme ne v temo, ampak vedno proti zarji. Dejstvo je, da narod, ki ne ceni svojega dela, nima prihodnosti. Narod, ki ne povečuje svoje preteklosti, nima sedanosti. To, kar so naredili naši dedje, je sveto. Naredili smo jim spomenike in prav je tako. Ni prav, da jih začnemo podirati zdaj. Vsi narodi spoštujejo svoje prednike. Spoštujemo jih tudi mi. Njih in njihove odločitve. Oni so imeli ne le pravico, ampak tudi dolžnost odločati takrat. Mi imamo dolžnost odločati zdaj. Nikakor pa ne za tisto, kar je bilo. Odločati moramo sedaj za naprej. Naprej, ker že v svetem pismu piše, da kdor se obrača nazaj, okameni.

No, da se preveč ne razburim: zadnji ciklus pesniške zbirke je posve-

čen človeku in njegovemu življenju. Življenje primerja pesnik naravi in njenim ciklusom. Letni časi simbolizirajo določena življenjska obdobja človeka. Pomlad je mladost, jesen je starost. V te impresije pa se tu pa tam vsilijo občutki dolgčasa, strahu, tesnobe, odtujenosti...

Vsaka stvar, vse živo
mora skozi svoje letne čase,
človek, ptica, kamen,
jaz in ti,
ti in jaz, nepodkupljivo sam zase.
Človek živi zmerom in samo v ednini.

To so verzi, ki izražajo človekovo osamljenost v njegovi hoji skozi življenje. Prav ta osamljenost je izredno bogastvo. Človek je namreč tako popoln, da lahko živi sam. Ta osamljenost pa je tudi največja groza. Vsi vemo, kako občutki osamljenosti bolijo. Ta osamljenost je torej temna zarja življenja.

VILMA PURIČ

KOROŠKA RAZPRAVA (1)

Multikulturalna podoba avstrijskega prostora

Poseg tajnika Slovenske prosvetne zveze na zasedanju ARCI

Spuščam se v tvegano početje: hočem spregovoriti o multikulturalni podobi avstrijskega kulturnega prostora, odkoder tudi sam prihajam, zaznamovan z zavržno manjšinsko kulturo narodne skupnosti, ki ji bitka za nacionalno preživetje zožuje duhovne in kulturne dimenzije njene eksistence. Torej — naša slovenska v odnosu do avstrijske kulture. Kaj pa je sploh "avstrijska kultura"? Če jo pojmuje kot tipiziran, individualiziran umetniški izraz neke družbene zavesti, moramo vprašati po avstrijski zavesti. Avstrijci so se kljub dolгим in mogočnim tradicijam, kljub znamenitim kulturnim koreninam le mukoma in počasi, večidel proti svoji lastni volji dokopali do lastne nacionalne identitete. Odpopkovanje od nemštva še vedno ni zaključeno (nasprotno: Kohlova nemška pomlad je vrgla svojo senco tudi na nas: "Avstrija zame ni inozemstvo"). Ker Nemci običajno rečejo, kar mislijo, dobiva ta "dobrodušni" stavek iz ust nemškega kanclerja pošastno realno vsebino! — zaradi jezika najbrž odpopkovanje tudi nikoli ne bo zaključeno. Pa vendar govorimo o avstrijski kulturi. Odkod ta diskrepanca? Najbrž bo to odraz posebnega družbenega razvoja. Mar ni avstrijska država bolj ali manj podjarmila razna slovenska ljudstva, del italijanskega naroda, celo vrsto drugih narodnosti, se vedno spet pretresla zaradi mogočnega madžarskega elementa v lastnih mejah, medtem ko je na zunaj tekmovala s Prusijo za vodilno mesto pri združevanju in konstituiranju nemškega naroda? Mar ni mogoča avstrijska socialdemokracija ne samo iz zgrešene taktike, temveč zaradi globalnih ideoloških napak usmerjevala avstrijsko delavstvo po prvi svetovni vojni v velenemški socialistični preobrat in tako olajšala nacionalsocialistom delo pri zbrisanju Avstrije z zemljevida? Mar ni bila določena anacionalnost že od nekdanj sestavni del izoblikovanja avstrijske narodne zavesti? In danes, po slabo prebavljeni nacistični travmi, po politični konsolidaciji v črno—rdeči koaliciji, se kljub nevtralnosti več gospodarska odvisnost od EGS in posebnem ZRN. Vse večja je razprodaja tradiranih kulturnih ljudskih vrednot. V naši dikciji, v dikciji pripadnika narodne manjšine v Avstriji bi bila to asimilacija Avstrijcev. Tem elementom spodbijanja narodne samostojnosti navzven se pridružuje še element zlagane ideologije o razredni harmoniji s pomočjo tim. socialnega partnerstva navznoter. V takšnem zmešanem, shizofrenem prostoru brez izoblikovane identitete raste avstrijska kultura. Svetovljanstvo in provincializem si v njej podajata roko, ne da bi se drug pred drugim moral sramovati. Slovenci na Koroškem smo — ne samo geografsko — na robu tega občutljivega srednjeevropskega roba. Hkrati pa smo daleč oddaljeni od našega nacionalnega centra, za mejo pač. Nemški nacionalizem na Koroškem si prizadeva, da ostanemo tudi v avstrijskem merilu "zamejci". Nobeno "mitelevropsko" (srednjeevropsko) diskutiranje, nobeno "alpejadransko" koketiranje tega ne more spraviti s sveta. Pa tudi mi shizofreni ali drugače

duševno oboleli Slovenci na Koroškem smo lepo integrirani v avstrijski družbeni sistem, pa hkrati izobčeni iz iste družbe, kar zadeva našo slovensko "alienacijo". Naša slovenska "alienacija" se odraža predvsem kot negovanje jezika in v siceršnjem kulturnem delovanju v folklori, literaturi, odrski dejavnosti ipd. To samo po sebi najbrž že ne bi zadostovalo za dezintegracijo. Šele povezava našega kulturnega delovanja z narodnopolitično situacijo koroških Slovencev pomeni za neke sile v Avstriji kamen spotike. Usoda slovenske kulture na Koroškem se ne da ločevati od politične in družbene usode narodne skupnosti. Zanj je v povojnem obdobju značilna vzporednost splošno avstrijskega razvoja: Slovensko levičarsko gibanje korespondira ob koncu šestdesetih let s podobnimi gibanji v Avstriji in Evropi, čas zamiranja pa je tudi čas vrnitve h konservativizmu v avstrijskem in evropskem merilu. To nikakor ni nepričakovana paralelnost, saj živimo nenazadnje v Zahodni Evropi in se nekim zakonitostim ne moremo izmikati. Dejstvo pa je tudi, da je kljub večkratni preorientaciji "Zeitgeista" kontinuirano nazadovanje in še nazaduje slovenščina, njen vpliv, manj njena reputacija, vse bolj pa nazaduje, in to je najvažnejše, prakticiranje slovenščine v javnosti. Nevarnost izolacije se za narodno skupnost veča, možnosti utrjevanja celovite narodne identitete, ki presega lastne štiri stene, se manjša. Tak razvoj vodi v monokulturno obubožanje svojega lastnega duhovnega obzorja in se idealno spaja z etnocentristično kulturno podobo koroške dežele, dežele, ki z naraščanjem nacionalističnega potenciala v vseh sferah družbenega življenja gradi pot etnocentristični miselni etiki med dvema narodoma. V ustvarjanju getov uspeva moderni nacionalizem, tu se srečavajo duhovni profili provincializma in tu je veliko razumevanje in vzpodbud za vzdrževanje sfolklorizirane kulture v provinci — neglede na to, v katerem jeziku se to dogaja — jezik je degradiran v ekskluzivno vlogo medija. Etnocentrizem je metoda reševanja nacionalnih vprašanj v 19. in ob začetku 20. stoletja. Ob izteku 20. stoletja se demokratična Evropa izreka za integracijo v smislu interetničnega spoštovanja in sodelovanja. Zato je npr. Evropski parlament sprejel resolucijo, v kateri se zavzema za učenje več jezikov. Prebivalci Evrope naj bi poleg materinščine in enega svetovnega jezika znali še jezik naroda—sosega. Nasproti narodni segregaciji in izolaciji narodnostnih manjšin in njenih kultur se postavlja strategija demokratične in enakopravne integracije, politika kulture dvo—in večjezičnosti, večkulturnosti v regijah. Taka politika pa lahko temelji le na neke vrste medetničnem paktu in ofenzivnem pojmovanju dvo—in večjezičnosti. Ni dvoma o tem, da je duhovna podoba Avstrije specifična prav zaradi tega, ker nosi v sebi tudi elemente nenemških narodnih skupnosti. Zato je avstrijska nacija po svojem zgodovinskem nastajanju ter po svoji kulturni podobi multietnična nacija. Prav zaradi tega je nemškonacionalni

etnocentrizem v svojem bistvu protiaustrijski, kar je že zgovorno dokazal v letih pred in po tim. "anšlusu" (priključitvi k Nemčiji) in kar v tem času dokazuje kor. deželni glavar in šef avstrijske svobodnjaške stranke Jorg Haider, ko pravi, da je avstrijska nacija "ideološki spaček". Kdor razmišlja po načelih velenemštva, mora multietnični značaj avstrijske nacije odklanjati in se zavzemati za asimilacijo manjšin. Kdor priznava multietnični karakter avstrijske nacije, mora tudi upoštevati njene konstitutivne elemente, in to so jezik, kultura, identiteta vseh narodnih skupnosti v državi in njenih deželah. V tem smislu je večina v veliki meri odgovorna npr. za razvoj slovenske narodne skupnosti na Koroškem. Koroški Slovenci živimo praktično v dveh kulturah, govorimo oboje jezika in beremo tako avstrijsko kot slovensko literaturo. Koroški Slovenci smo pripadniki dveh nacij, slovenske in avstrijske, in v praksi izvajamo inter—in multietničnost. Prav zaradi tega bi se morali naši nemško govoreči sodeželani prav v smislu multietničnega značaja avstrijske nacije zavzeti za aktiven odnos do slovenskega jezika in kulture, kar pa v bistvu pomeni, da bi se tudi sami naučili slovenskega (in morda tudi italijanskega) jezika in se s tem aktivno soudeleževali v kulturi narodov sosedov. V Avstriji prav tiste sile, ki hitro in brezpogojno silijo, da Avstrija pristopi k EGS, nimajo koncepta za kulturo sožitja v multikulturalni Evropi, v Evropi, kjer naj bi imeli etnične manjšine, migranti, azilanti, sezonski delavci idr. z njihovimi jeziki in kulturami enakopravne pogoje v vseh življenjskih razmerah. Kaj nam Slovencem torej v danem trenutku preostaja, ko si išče prevratna sodobnost novo Evropo kot središče svetovnega dogajanja. Res postaja ta Evropa samostojna individualna sila? Kaj si na primer pričakujemo od Srednje Evrope, od te blede cvetlice, ki uspeva v zatišju zgodovine in se ji približujemo, kot da je ne bi sami odločilno zaznamovali s svojo narodno izkušnjo? Obujanje ječe majhnih narodov gre mimo cilja, dokler ne upošteva tretje, svetovne komponente. V dobi deindividualizacije je poudarjanje lastne identitete vsekakor nujno početje. A ne na račun spomina, zgodovinske pozicije, ki jo morejo Slovenci zaobjeti samo, če upoštevajo lastno ranljivost in nacionalno ter kulturno ogroženost. Evropa danes svojo voljo združevanja odigrava v vprašljivih dimenzijah oblastniških diktatov, ki jim, sicer kljubuje ideja o kulturi sožitja, toda poglobljena dilema sodobnega sveta ostaja: ali povezanost na enakopravni podlagi ali pa vladavina peščice nad veliko večino človeštva. Bistvo resničnega internacionalizma je ravno enakopravnost, ki je nasprotna "razvrednotenju malih narodov in manjšin". Vzrok za asimilacijo torej ne moremo odkriti predvsem v civilizacijskem razvoju in internacionalizmu, temveč v določeni meri njunega uresničevanja v hegemonizmu, v oblastniškem poželju.

JANKO MALLEJ

KOROŠKA RAZPRAVA (2)

Za Slovence je materin jezik nekaj več...

Pripis uredništva

Med Slovenci v Avstriji se je v zadnjih mesecih vnela zanimiva, pestra razprava okrog vprašanj medetničnosti in etnocentrizma, večkulturnosti in anacionalnosti. Zanimivo je vzporediti značilnosti tamkajšnje razprave s tovrstnim razmišljanjem med Slovenci v Italiji. V uredništvu smo mnenja, da si lahko naši bralci ustvarijo vzorčen vtis iz branja dveh sestavkov, ki dovolj nazorno zastopata različna bregova v razpravi med Korošci. Prvi je izšel v januarjski številki revije Klešče — časopisa za slovensko mladino izpod peresa dr. Marka Kremžarja. Z drugim je tajnik Zveze slovenskih kulturnih društev Janko Mallej nastopil v soboto 19. maja 1990 v Trstu med razpravo ob zasedanju vsedržavnega sveta ARCI v gledališču Miela. Veselilo bi nas, če bi branje teh sestavkov koga med bralci spodbudilo k pismenemu odmevu v našem časopisu!

Narod je skupina ljudi, ki jih poleg drugih silnic veže med seboj predvsem ljubezen do lastne skupnosti. Ta ljubezen — ki korenini v ljubezni do družine in do rodu, zahteva globoko medsebojno razumevanje — zahteva lasten skupen jezik. Kako bi se "razumeli" — brez lastnega jezika? Kdor zavrže svoj jezik — zavrže sredstvo za globlje, tesnejše sporazumevanje s svojim lastnim rodom. Jezik mi je potreben, da se sporazumem s skupnostjo, ki jo imam rad, ki jo imam za svojo. Če svojega naroda ne ljubim — potem res ne potrebujem jezika, čemu mi bo? Jezik ima pa tudi zanimivo lastnost, da ni le neprestano oblikovan po človeku, marveč, da istočasno človeka oblikuje. Vsak jezik — posebnost, če je razvit kakor slovenščina — ima svojo lastno logično zgradbo, ki jo je rod za rodom nagonsko in premišljeno dopolnjeval v skladu s svojimi prirojenimi in pridobljenimi lastnostmi. Ista jezikovna logika pa je tudi pomagala staršem vzgajati otroke v posebni narodni lastni miselnosti. Slovenski rod je ustvaril slovenščino, slovenščina pa je istočasno pomagala oblikovati slovenski rod.

Gotovo ste opazili, kako skušajo totalitarizmi spremeniti ali vsaj vplivati na razvoj jezika. Hočejo spremeniti človeka, zato se lotijo jezika in v kolikor se jim je posrečilo vplivati na miselnost prebivalstva, se to odraža tudi v jeziku. V zane-marjenem jeziku mrgoli tukj in lastni besedni zaklad pada v pozabo. Zakaj? Rekli smo že, da nas jezik vzgaja. V sebi ima globine, ki jih v naši vsakdanji uporabi niti ne slutimo. Dvojina, srednji spol, sklanjate in spregatve, vsa izdelanost jezikovne zgradbe — oblikuje naš način izražanja, pogloblja zmožnost mišljenja. Slovenske lastnosti se dedujejo ne le preko slovenske krvi — morda še bolj preko jasnosti in zahtevnosti slovenskega jezika. Tisti, ki bi rad govoril le univerzalno kitajščino (nemščino ali srbščino) naj ve, da njegov otrok in njegov bodoči rod, — oropan slovenščine — sicer ne bo dobil za to še posebnih oči, a da bo sčasoma prav gotovo izgubil slovenski značaj. Če je tako, lahko kar naredimo narodni samomor in opustimo jezik, ki nam je bil posredovan skozi tisočletja. Ga bojo pač govorili le tisti, ki se res "razumejo" med seboj! Bolje bo tako.

Svet krog nas je drugačen, a tudi mi imamo pravico do drugačnosti. Svet nas bo spoštoval, če bomo ostali zvesti samemu sebi ter imeli v časti svoj jezik, ki nas bo družil preko vse zemeljske oble.

dr. MARKO KREMŽAR

darovi in prispevki

Ob poravnavi naročnine so v sklad DELA prispevali tovariši:

Mario Brišček — Prosek 10.000 lir, Maria Ukmar — Prosek 8.000 lir, Fani Sardoč — Prosek 10.000 lir, Matilda Puntar — Prosek 10.000 lir, Srečko Grgič — Ul. Farnetello 8.000 lir, Ema Tul — Mačkolje 21.000 lir, Slava Mislej — Nabrežina postaja 8.000 lir, Jušti Žerjal — Dolina 3.000 lir, Palmimo Gabrovec — Praprot — 8.000 lir, Ljubo Perčič — Šempolaj 8.000 lir, Nada Le-giša Lassig — Sesljan 8.000 lir.

V spomin na pokojnega GUERINA HUSUJA daruje žena Dora s Proseka 50.000 lir za sklad DELA.

■ Proslava 10-letnice poimenovanja šole "1. maj 1945" v Zgoniku 25. 5. 1990

RAZMIŠLJANJE

Po volitvah moramo poživiti naše vrste

Še mnogo se govori o upravnih volitvah, ki so bile 6. in 7. maja. Izid teh volitev je bil zelo negativen. To dejstvo mora vzbujati veliko zaskrbljenost. Volilci so namreč zmanjšali obseg in vpliv KPI. Zmanjšali so njeno prisotnost na teritoriju, kjer so prisotne njene organizacije. Zato so se zmanjšale možnosti posega, politične pobude, gibanja komunistične partije. S tem da so volilci omejili silo, moč KPI, postanejo vsi boji, ki jih utegne voditi partija, težji. Pot za reforme bo našla brez dvoma večje ovire; brez dvoma bo težje vsiliti radikalne spremembe. Zmanjšano število izvoljenih v svete krajevnih avtonomij, pomeni zmanjšanje politične prisotnosti KPI v občinskih, pokrajinskih in deželnih upravah. Zato bo brez dvoma težje reševati vprašanja upravnega značaja. Boji za socialni in gospodarski razvoj, bodo prav tako bolj omejeni, ker se zmanjšuje ljudska opora našim političnim pobudam, v tem oziru, saj zmanjšanje volilne opore pomeni istočasno zmanjšanje stvarne opore našemu političnemu posegu na vseh ravneh, na vseh sedežih, kjer lahko posežemo. Zelo zaskrbljujoče je dejstvo, da se na ta način zmanjša obseg in vpliv celotne leve, saj je KPI največja, najbolj pomembna sila leve. Glasovi, ki jih je partija izgubila, so pa izgubljeni za vso levico, saj se ni nobena levičarska sila z njimi okoristila. Tudi socialistična stranka je napredovala zelo skromno. Zato smemo trditi, da volilci na teh volitvah niso nagradili leve. Opaziti je istočasno jasen in nevaren premik na desno, ki bo otežil pot demokratičnega razvoja in pobude za izvajanje ustave, za pravice državljanov, za reforme ustanov. Perspektive niso torej najboljše. Nahajamo se v poslabšanem položaju. S tem moramo voditi račun. Imeti moramo stalno pred očmi novo stvarnost in ne smemo ostati nepremični. Ne delajmo še nove napake: sedanja stvarnost zahteva razgibanost partije in celotne leve. Zahteva stvarne pobude in politično prisotnost povsod: na delu, na šolah, v krajevnih okvirih. Menda ne bi bilo slabo, da bi začeli s samokritičnim gledanjem na to novo stvarnost, in prav bi bilo, da bi samokritično ocenili tudi volilne izide. Predvsem se mi ne zdi pravilna trditev, da če ne bi padel predlog za novo politično formacijo in če ga ne bi sistematično postavljali, bi bili volilni izidi še slabši. S predlogom o novi politični tvorbi, so se odprli mnogi pomisleki; med prebivalce se je vrnila močna negotovost; povsod predjači zaskrbljenost, razvilo se je globoko nezaupanje. Vse to je povzročilo reakcijo, ki jo je bilo sicer treba pričakovati: mnogi so se odtrgali od partijske organizacije, zaprli so se vase; izbrali so izolacijo in se odpovedali aktivnemu delu v okviru ali v pod—poro partijskih pobud, in končno so se odpovedali glasovanju in mnogi nevpisani volilci so jim sledili. Mnoge je dejstvo, da se še danes ne ve kam sili KPI, kaj misli postati, kakšne načrte misli zasledovati, kakšni so njeni dejanski nameni, prepričalo, da niso šli glasovat. Zato je bila odsotnost na volitvah tako

visoka. Drugi so pa šli glasovat, vendar se niso izrazili in so pustili bele glasovnice, oziroma so jih razveljavili z napačnimi oznakami. Nekateri tovariši in ugledni voditelji trdijo, da nekaj glasov je le prišlo od razpršene leve, ki gleda ugodno na predlog o novi politični formaciji. Če je tako, smo izgubili še več, kakor je razbrati iz golih števil, ki so jih objavila informacijska sredstva. Zato se sprašujem: ali je bilo smiselno in pametno izgubiti toliko glasov, da smo jih pridobili le peščico? Pripadniki raznih klubov, "utopljene" leve, raznih združenj, ki stojijo na levi strani, so raje glasovali za "zeleno" in za razne lige. Očitno se v tistih vrstah znajdejo bolje, kot bi se pri nas. Očitno razne lige in "zeleni" jim dajejo večja jamstva, glede na njihove zahteve; nudijo jim večjo gotovost, kot mi. S tem moramo voditi računa in poiskati zato možnost za vzpostavitev novih vezi in odnosov s temi volilci. Seveda, izgubo, ki jo beležimo pri zadnjih volitvah, gre pripisati tudi drugim vzrokom. Ne smemo namreč pozabiti, da smo postopoma izgubili mnogo in še mnogo vezi z ljudstvom, z raznimi kategorijami. Naš vodilni in aktivni kader je na vseh ravneh odtrgan od ljudskih zahtev, od pojedinih stvarnosti. Za ljudske zahteve se premalo potegujemo, jih podcenjujemo, jih zanemarjamo, nanje pozabljamo, povsod beležimo velike zamude glede na naše nastope. Ne posegamo niti takrat, ko je to relativno lažje in puščamo, da drugi prevzamejo pobude. Poleg tega je že več časa naša opozicija povsod nezadostna, šibka, omejena, tako v krajevnih avtonomijah, tako v deželah, tako v obeh vejah parlamenta. Na dogodke odgovarjamo nezadostno. Na nekatere dogodke tudi velikega obsega, nismo sploh odgovorili v zadnjih časih. Stvari jemljemo na znanje. Potom partijskega dnevnika obveščamo o prisotnosti teh dogodkov, vendar ne prevzemamo drugih pobud, ne vodimo političnih akcij. O dogodkih na Vzhodu, o vprašanju miru in razorožitve, o rasističnih izgredih, beležimo neverjetne zamude. Na vse to smo res redko kje odgovorili v državi s shodi, z manifestacijami, z nastopi. In še: pogosto puščamo, da politično pobudo prevzemajo vodstva. Če kar pogosto se rabi edino ta način nastopa dočim so osnovne organizacije v popolnem zatišju. Ljudi vedno bolj izpuščamo iz politične akcije. Mnoge pobude prepuščamo tovarišem, ki so izvoljeni v razne svete (v krajevnih avtonomijah, v deželah, v parlamentu), da sprožijo pobudo v okviru ustavnega sedeža. Teh pobud pa ne podpremo s političnimi nastopi na področju, kjer smo prisotni, na delu, na šolah, na teritoriju. Poleg tega premalo obveščamo o tem, kar se je naredilo v izvoljenih svetih in tam kjer se končno odločimo za nastop. Vse to nas vedno bolj loči od volilcev. Premikamo se z veliko negotovostjo in z občutkom, da kar delamo je zaman. To pa ne pomaga niti k oživitvi politične pobude, niti k dobri kampanji za zopetno včlanjevanje. Tudi ne pomaga k temu stališče tistih

tovarišev, ki trdijo, da staro je že končalo in da je treba novo zgraditi čimprej. Hudo je tudi, da to zagovarja sam vsedrjavni tajnik naše partije. Kaj predvsem pomeni "staro"? Če se misli na vsebine, se je treba zavedati, da kar je bilo napačnega smo že zdavno "izgubili" po poti, da je že mimo. Mnogo je treba še popraviti, to je res. Vendar določene vrednote, kar smo pozitivnega naredili, kar pozitivnega predstavljamo v državi, kolikor se nam priznava kvaliteten in vzglednega s strani volilcev, tega pa ne smemo izgubiti. Res slabo bi bilo, da bi tudi to bogastvo izgubili. Če pa govorimo o našem obsegu in o številkah, naj rečem, da je že res da smo izgubili skoraj 300.000 vpisanih članov, oziroma, da jih trenutno imamo približno 100.000 manj kot lansko leto v tem času. Vendar ne smemo pozabiti, da je kljub temu 1.150.000 tovarišev le obnovilo izkaznico. No, in kaj so torej ti tovariši? Ne predstavljajo več ničesar? Kako je mogoče zanikati tako številno organizacijo, tudi če smo toliko izgubili. In to nas mora nedvomno vznemirjati; zaradi tega moramo tudi postaviti na delo in obravnavati vsako posamezno stvarnost naših sekcij. Nastopiti moramo odločno kjer smo zamudili in pristopiti organizirano, da se zopet vpišejo oni, ki doslej še tega niso storili. Vendar govoriti o tem, da "staro" je vse za nami, da je končalo, ni stvarno, ni resnično, in tudi ne prispeva k nadaljevanju kakršnegakoli našega posega. Vseidrjavni voditelji in vsi ki smo obnovili izkaznico za letošnje leto, pravijo in pravimo, da naj tudi drugi to storijo. Toda kako naj vprašamo tovariša ali tovarišico, naj obnovi svojo izkaznico, če istočasno pravimo, da je "staro končalo"? Niti nove politične formacije, kdor jo hoče, ne more uresničiti brez "starega", se pravi brez tistega, kar mi vlačimo za seboj ali nosimo na ramenih. Ne: vprašanje je, da je treba poživiti naše vrste, povzeti politično pobudo in čimprej, v ohranitvi dosedanjega, seveda kar je dobrega. In zdi se mi, da dobrega ni malo. Pravimo, da se je v pripravo na novo politično formacijo na zadnjem kongresu odprla ustanovna faza. Na zadnji seji centralnega komiteja se je pa poudarila važnost, da se povsod ustanovijo ustanovni odbori (ali odbori za konstituanto). Dobro. Vse sekcije naj se lotijo dela. Vendar naj gredo na delo z vso svojo silo, z vso močjo. Naj se v te odbore vključijo tudi "zunanji", ljudje ki se s tem strinjajo. Naj bodo ti odbori čim širši in čim močnejši. Vendar nikakor ne smejo zamenjati sekcije, ki je v tej fazi brez dvoma bolj potrebna kot nikoli prej, ki naj ostane naša osnovna partijska organizacija. Te naloge naj se oprimo vsi. Tudi tisti tovariši in tovarišice, ki še niso obnovili izkaznice, naj si postavijo to skrb in ta cilj. Naj dvignejo novo izkaznico, zato da bodo prispevali k ohranitvi stranke, kot je naša in k okrepitvi leve, ki je v državi potrebna za alternativo, zato da se razbije krščansko demokratski obroč, ki že toliko desetletij stiska družbo v Italiji.

JELKA GERBEC

TRST, ZGONIK, ŠKEDENJ, OPČINE

Glasbene in kulturne prireditve v Tržaški pokrajini

■ Proslava 80-letnice Glasbene matice v Trstu (29. 5. 90)

■ KD Rdeča zvezda je organiziralo v Zgoniku srečanje zborov. Na posnetku MZ Vesna

■ Proslava 10. obletnice ženskega pevskega zbora »Ivan Grbec« v Škedenju

■ Recital SKD Tabor »V nas je po tisoč letih zaplala kri« (25. 5. 90)